

Negen tips voor een succesvolle uitwisseling

van mbo-docenten en vo-leerlingen

BEGINT EER GE BEZINT

Al bedraagt de afstand tussen Heerhugowaard en Helmond maar liefst 175 kilometer, de opzet van hun leerlabs is exact hetzelfde. Leerlab Helmond: een samenwerking tussen ROC ter AA en het Jan van Brabant College, gericht op 4e jaars leerlingen die het praktijkgerichte programma IT hebben gekozen. Zij gaan één keer per week voor het mbo-keuzedeel 'design thinking' naar het ROC. Leerlab Heerhugowaard: een samenwerking tussen het Horizon College en het Huygens College, waarbij 3e en 4e jaars tl-leerlingen met het praktijkgerichte programma E&O gastcolleges 'salesvaardigheden' krijgen van mbo-docenten. Daarnaast volgen leerlingen in het 4e jaar een flink deel van het mbo-keuzedeel 'oriëntatie ondernemerschap'.

Michael Meijer

Annemarie Dijkstra

Beide leerlabs maken het uitwisselen van leerlingen en docenten tussen het vmbo en mbo mogelijk. De ambitie is om leerlingen uiteindelijk vrijstelling te geven voor de reeds gevolgde vakken wanneer zij naar het mbo gaan. Die uitwisseling zorgt voor veel energie en kansen - en ook voor praktische uitdagingen. Michael Meijer, decaan en docent van het Huygens College in Heerhugowaard, en Annemarie Dijkstra, onderwijskundige vanuit ROC ter AA in Helmond, wisselen hun ervaringen uit. Welke lessen hebben zij geleerd bij het inrichten en organiseren van hun samenwerkingen?

1 Het begint met energie en bevologenheid

Beide leerlabs zijn gestart vanuit persoonlijke contactmomenten en toevallige ontmoetingen. Waar Michael Meijer op een bijeenkomst met iemand terloops in contact kwam op het Horizon College, ontstond de samenwerking in Helmond door een contactmoment over een samenwerking tussen twee docenten in hetzelfde vakgebied die kansen zagen. In beide samenwerkingen ontstond door interactie energie en dat is de motor om samen te werken: intrinsieke motivatie werd geboren. "Samenwerking ontstaat alleen als die energie aanwezig is en alleen dan kan hij ook duurzaam ingericht worden. Samenwerken kost per definitie tijd en deze moet je bereid zijn er in te stoppen." In beide leerlabs is de energie aangemoedigd door steun en stimulans door de besturen die docenten daadwerkelijk de ruimte gaven om hun plannen tot uitvoering te brengen.

2 Gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor een gezamenlijk doel

Voor Michael kwam de samenwerking met het Horizon College precies op het goede moment. Hij was samen met collega's bezig met de invulling van het nieuwe praktijkgerichte programma E&O dat het Huygens College aan 3e en 4de jaar tl-leerlingen aanbiedt. De samenwerking met het Horizon College bood mooie kansen om dit praktijkgerichte programma nader invulling te geven. Ook al hebben beide instellingen andere belangen, zij hebben een gemeenschappelijk doel dat hen verbindt: samen willen zij leerlingen eerder en beter voorbereiden op hun keuze voor

vervolgonderwijs en hun vaardigheden verhogen om hen een soepele en succesvolle overgang van het vmbo naar het mbo te laten maken. Vooral die vaardigheden zijn volgens Michael waardevol: "Pitchen is zo'n vaardigheid waar je al veel eerder iets aan hebt. Bijvoorbeeld om jezelf te kunnen pitchen bij een nieuwe bijbaan; waarom zou je dit pas leren als je naar het mbo gaat?" Om deze en andere vaardigheden te ontwikkelen, geven gastdocenten van het Horizon College trainingen aan vo-leerlingen. In de praktijk werpt het nu al zijn vruchten af: voor andere docenten is duidelijk zichtbaar wie deze training hebben gekregen.

3 Voortbouwen op bestaande relaties

Een netwerk is randvoorwaardelijk voor een succesvolle samenwerking. Annemarie Dijkstra: "Als docenten elkaar onderling al kennen, gaat de samenwerking veel soepeler. Het schakelen en afstemmen gaat sneller omdat er vaak al sprake is van vertrouwen en loyaliteit naar elkaar." Michael beaamt dit: "Als je elkaar kent gaat het zoveel vlugger, je hebt een hogere bereidheid om meer tijd erin te stoppen als de ander dat ook doet."

Nieuwsgierig?

Lees hier meer over het leerlab uit Helmond.

4 Een overbrugbare fysieke afstand

Binnen beide leerlabs is er een uitwisseling van leerlingen naar het mbo en docenten naar de vo-school. Dit vraagt om het overbruggen van een fysieke afstand om de samenwerking te organiseren. Vanuit praktisch oogpunt is het dan ook fijn dat de leerlingen en de docenten niet ver hoeven te reizen. De leerlingen vanuit het leerlab Helmond zijn binnen vijf minuten op de locatie van het ROC, de leerlingen van het Huygens college fietsen zeven minuten naar de andere locatie. Ook voor de roostering zijn dit behapbare afstanden om weer op tijd terug te zijn op de eigen locatie.

5 Begint eer ge bezint

Beide leerlabs zijn het erover eens: samenwerken is een kwestie van 'doen'. Op papier kan het plan er mooi uit zien en wil je van alles goed geregeld hebben. Maar in de praktijk is dit niet altijd realistisch – en ook niet per se wenselijk. Een plan hoeft niet 100% waterdicht te zijn om te kunnen beginnen: in de praktijk komen er toch allerlei obstakels die je van te voren niet had kunnen voorzien. "En die los je dan gaanderweg op." Vaak gaat het om praktische, soms administratieve, problemen. "Docenten van het ROC konden bijvoorbeeld niet in Magister om toetscijfers in te voeren. Onhandig, maar dat lossen we dan gewoon op door met beide ICT afdelingen te zoeken naar mogelijkheden om toch een inlog te krijgen," vertelt Michael. Een ander voorbeeld zijn de toegangspoortjes bij het ROC: "Vo-leerlingen hebben geen pasje om bij ons het ROC in te komen dus wachten

hun docenten hen elke keer op. Wij vinden echter dat het bij de totaalbeleving hoort voor een leerling om zelfstandig naar binnen te gaan en zich echt onderdeel van de school te voelen, dus hebben we toch geregeld dat deze leerlingen ook hun eigen pasje kregen," geeft Annemarie aan.

6 Zoeken naar de match: brede keuzedelen voor een breed pgp

In beide leerlabs is een start gemaakt met een doorlopende leerroute vanuit een breed praktijkgericht programma (pgp): In Helmond vanuit het pgp IT, in Heerhugowaard vanuit het pgp E&O. Vrij brede programma's, wat het uitdagend maakt om een verbinding te maken met een veel specifiekere mbo-opleiding. In beide leerlabs zijn ze hier slim mee omgegaan en hebben ze bewust gezocht naar mbo-keuzedelen die breed en algemeen genoeg zijn om interessant te zijn voor leerlingen die nog alle kanten op kunnen qua vervolgonderwijs. In Helmond werd dit het vak 'design thinking', in Heerhugowaard 'oriëntatie ondernemerschap'.

7 Evalueer en leer

Ook als je nog maar net begonnen bent is evalueren nodig, vinden Annemarie en Michael. In de praktijk komen er allerlei zaken naar boven die aandacht nodig hebben. En dat is prima, zolang je daar maar van leert. Evalueren is dan ook een belangrijk en integraal onderdeel van het proces. En wat leer je dan zoal? Annemarie: "We merken dat het niet werkt om leerlingen op maandagmiddag van 15 tot 16 uur

Nieuwsgierig?

Lees hier meer over het leerlab uit Heerhugowaard.

bij ons langs te laten komen. Leerlingen zijn dan vaak moe en halen niet alles meer uit de les wat erin zit. Daarom zijn we opzoek gegaan naar een moment eerder op de dag." Ook in Heerhugowaard speelt dit. Michael: "Als je docenten wilt uitwisselen, kom je vaak automatisch uit op randen van de dag; dat is makkelijker met inroosteren, zeker als ook rekening gehouden moet worden met reistijden. Praktisch gezien valt daar veel voor te zeggen, maar hier gaan we toch nog eens goed naar kijken."

8 Randvoorwaarden regelen: dus ook de financiën

Het is wellicht niet de belangrijkste motivator maar toch is het maken van financiële afspraken essentieel. Voor beide leerlabs is de financiering vanuit de subsidie dan ook een randvoorwaarde geweest die voor een stimulans heeft gezorgd. Michael heeft met behulp van de subsidie ondersteuning kunnen regelen bij de totstandkoming van het plan. Daarnaast heeft hij een ander potje waar hij de docenten van het ROC mee kan inhuren. Annemarie kijkt hier hetzelfde tegenaan. Financiële ondersteuning maakt het mogelijk om voor in ieder geval de opstartfase en de uitvoering van de eerste cycli mogelijk te maken.

9. Uiteindelijk draait het om de leerling en de student!

De samenwerking is natuurlijk pas een succes als leerlingen tevreden zijn, hier doe je het tenslotte voor. Hoe groot de successen zijn zal de komende periode duidelijk worden: of de instroom naar de ROC's is vergroot, of er inderdaad meer leerlingen kiezen voor studies binnen de onderwerpen van de leerlabs en – last but not least – of leerlingen ervaren dat zij beter zijn voorbereid op de overgang, moet nog blijken. Wat wel zichtbaar is, is dat leerlingen aangeven het fijn te vinden om alvast te rond te kijken in een mbo-instelling. Ook geven de leerlingen aan dat het praktisch bezig zijn met het aanleren van vaardigheden in plaats van kennis erg waardevol is. Ook docenten zijn tevreden, hoewel het ook wel even wennen was: in beide leerlabs gaven mbo-docenten aan dat het even schakelen is naar de jongere doelgroep met een ander kennisniveau. Tegelijkertijd waren zij ook positief

verrast over hoe actief de leerlingen meedoen en hoe prettig met docenten onderling wordt samengewerkt.

Annemarie en Michael zien de toekomst in elk geval positief tegemoet. Een nauwere samenwerking tussen het mbo en vmbo als het gaat om vaardigheden en kennis is voor hen van essentieel belang. De huidige samenwerking heeft in beide delen van het land gezorgd voor een voedingsbodemp om ook samenwerking op andere onderwerpen mogelijk te maken. Beiden kijken hier vanuit hun bevolegenheid met energie naar uit!

Praktijkgericht programma (pgp)

Binnen vmbo-GL/TL kan ook vanuit een praktijkgericht programma (pgp) een gecombineerd onderwijsprogramma worden vormgegeven. Het pgp heeft als belangrijk doel om leerlingen te laten oriënteren op de arbeidsmarkt en vervolgopleidingen. Het pgp is nu nog geen formeel vak binnen de gl/tl. Het gaat nog om een pilot op basis van ontheffingen, waarbij het pgp de status van een avo-vak in het vrije deel heeft. Ongeveer 150 vmbo-scholen zijn momenteel in deze pilot betrokken.